

Institute for the Documentation of
Human Rights Violations against
Religious Minorities in the Levant

WHERE SILENCE ENDS AND JUSTICE BEGINS

**Herkes İçin Bir Suriye Mi?
El Şara Sonrası
Çoğulculuğun ve Adaletin Yeniden Tesis Edilmesi**

Dr. Jens Kreinath
Kurucu ve Direktör, IDHRV-ARMIL

Düzenleyen:
Avrupa Parlamentosu'nun "Orta Doğu'daki Hristiyanlar"
Adlı Çalışma Grubu

Sunum Yeri ve Tarihi:
Avrupa Parlamentosu • Weiss Saal R5.1 • Strazburg
9 Ekim 2025 Perşembe
Saat 10.00 – 11.30

Sayın Parlamento Üyeleri, Değerli Meslektaşlarım,

Ben, *Levant'taki Dini Azınlıklara Karşı İnsan Hakları İhlallerini Belgeleme Enstitüsü'nün* (IDHRV-ARMIL) direktörüyüm. Suriye'deki Alevi, Hristiyan, Dürzi, İsmaili, Mürşidi ve Yezidi gibi yerli dinî azınlık mensuplarına yönelik travmatik zulümlere tanık olan mağdurlar, hayatta kalanlar, belgeselciler ve insan hakları aktivistleri adına konuşacağım. IDHRV-ARMIL örgütünün direktörü olarak, onların adına konuşacak ve deneyimlerinin ve bakış açılarının doğruluk, haysiyet ve saygı ile aktarılmasını sağlayacağım.

Bugün bana sorulan soru retorik değil, varoluşsal bir sorudur: Herkes için bir Suriye mi? Ya da başka bir deyişle: Suriye'nin, tüm vatandaşları için bir geleceği var mı? Başkan Ahmed Hüseyin eş-Şara'nın (Kısaca: El Şara), savaşçı adı El Colani ile de bilinen, yükselişi karşısında Suriye'nin tüm vatandaşlarının insan onurunu, etnik ve dini çeşitliliğini ve temel insan haklarını koruyup koruyamayacağını ya da zengin sosyal dokusunun, tüm toplulukların yok edilmesine ve tüm bir kültürün ve yaşam tarzının yok edilmesine yol açan dışlama ve baskı politikasıyla yeniden şekillendirilmesine izin verip vermeyeceğini sormamız gerekiyor.

Suriye'deki siyasi değişimden sonra, yenilenme vaadi, insanlık ve haysiyetin giderek derinleşen kriziyle gölgelendi. Bazıları tarafından hanedan otoriterliğinden kopuş olarak övülen El Şara hükümeti, acilen uluslararası bir incelemeye tabi tutulması gereken bir dışlama, mülksüzleştirme ve mezhepçi şiddet sistemi yarattı.

Birçok gözlemci, aceleyle yapılan seçimlerin bir komediden ibaret olduğuna inanıyor. El Şara'nın kendisine göre, savaşın ardından özgür ve doğrudan seçimler yapmak için henüz çok erken. Muhtemelen bu, Kürt bölgelerini ve Süveyda eyaletini dışlamak için bir araçtı. Dolayısıyla, yeni anayasa veya hükümetin – temsilin bir kısmında bile olsa – Suriye'nin etnik açıdan çeşitlilik gösteren nüfusunun yaşadığı, ancak parçalanmış gerçekliği yansıtacağına dair hiçbir garanti yoktur. Yine de, tüm Suriyeliler kendi yollarıyla işkence, sürgün, kuşatma ve baskıdan kurtulanlardır. Hepsi mağdurdur. Peki, Suriye toplumunun bu kesimlerini nasıl bir gelecek bekliyor?

Son siyasi gelişmeler ve dini azınlıklar için riskler

8 Aralık 2024'te Beşar Esad'ın devrilmesiyle, radikal İslamcı grup Hey'etu Tahrîrî's-Şâm (diğer adı ile: Şam Kurtuluş Heyeti; kısaca: HTŞ) iktidarı ele geçirdi ve Ahmed El Şara Suriye'nin yeni lideri oldu. Yaptığım araştırmalar ve mevcut veriler, Aleviler ve Hristiyanların yeni bir sayfa açmaya hazır olduklarını gösteriyor. Silahlarını bıraktılar ve yeni iktidar sahipleriyle iş birliği yapmaya hazır olduklarını belirttiler.

Ancak, kolay ve savunmasız mağdur oldukları ortaya çıktı ve başlarına gelenlerden dolayı şok ve şaşkınlık yaşadılar. Bu, tam ve geri dönüşü olmayan bir güven ihlaliydi ve geçici hükümet bu duruma sadece yarı yürekli, hatta alaycı ve son derece şüpheli yorumlarla tepki gösterdi. Esad rejiminin çöküşünden bu yana Suriye, kimlik temelli şiddetin endişe verici bir şekilde tırmanışına tanık oldu. 2025'in başından bu yana (ilk vakalar 2024'ün sonunda görülmüştü) Alevi, Hristiyan ve Dürzi topluluklara yönelik hedefli saldırılar şiddetlendi ve bu, çatışmanın seyrinde tehlikeli bir dönüm noktası oldu. Kıyı bölgelerinde ilk büyük çaplı ve özenle planlanmış katliamların ardından, Suriye'nin kültürel ve etnik manzarasının bir parçası olan dini azınlıklar için durum tehlikeli hale geldi ve bugün de son derece endişe verici olmaya devam ediyor. Bu tehlikelerin yanı sıra, bu toplulukların üyeleri sürekli olarak cinayet, tecavüz ve kaçırılma tehlikesiyle karşı karşıyalar.

Suriye hükümeti artık şeriatın radikal bir yorumuna dayanmaktadır ve Sünni İslam'ın bu vizyonuna ve yorumuna uymayan ve artık her türlü militan grubun sürekli tehdidi altında olan savunmasız nüfus grupları için tüm yasal koruma önlemlerini kaldırmıştır. Aleviler ve Dürziler, İslam'ın evini terk eden mürtetler ve kâfirler olarak görüldükleri için özellikle hedef alınmaktadır. Hristiyanlar bu

şekilde görülme de onları İslam'a dönmeye zorlamak için acımasız girişimlerde bulunulduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır. Ancak Hristiyanların aksine, Aleviler ve Dürziler insanlık dışı ve daha çok hayvan gibi bir muamele görmektedir. Lazkiye ve Süveyda'daki katliamların ardından geride kalan cesetler onurlu bir şekilde muamele görmedi. Cesetler parçalandı, yakıldı ve açık havada bırakıldı, burada çürüdü ve hayvanlar tarafından yenildi. Bazı durumlarda aile üyelerinin, ölülerini gömmelerine bile izin verilmedi.

Bugüne kadar, geçici hükümet sorumluluk üstlendiğine veya bu zulmü kamu güvenliği için bir tehdit olarak ciddiye aldığına dair hiçbir işaret sunmamıştır. Sultan Murat Tümeni ve Sultan Süleyman Şah Tugay gibi militan gruplar veya Suriye Millî Ordusu ve HTŞ, yaptıkları eylemlerden hiçbir zaman sorumlu tutulmadı. Bu olaylar, Merkezî Hükümeti koşulsuz olarak desteklemek yerine bağımsızlık ve özyönetim peşinde olan teröristlere veya sözde Esad rejiminin kalıntılarına karşı intikam eylemleri olarak görmezden geliniyor. Yeni rejimin hesap verebilirlik eksikliği ve temel hukukun üstünlüğünü hiçe sayması, dini azınlıkların çoğunda geçiş hükümetinin liderliğine ve Esad rejiminin karanlık mirasıyla başa çıkma biçimine karşı güvensizlik yaratmıştır. Bu gelişmeler acil olarak ele alınmalıdır. Bu gelişmeler sadece devletin koruma görevinin çöküşünü değil, aynı zamanda etnik ve dini bölünmeleri araçsallaştıran yeni güç konfigürasyonlarının ortaya çıkışını da yansıtmaktadır. Gereklilik açıktır: Hesap verebilirlik mekanizmalarını desteklemek, savunmasız toplulukların korunmasını güçlendirmek ve uluslararası müdahalenin, bu suistimallere ortak olan aktörleri istemeden meşrulaştırmamasını sağlamak hayati önem taşımaktadır.

Zulümlerin listesi uzundur ve hem boyutları hem de psikolojik etkileri açısından tam olarak aktarılması imkânsızdır. Bu nedenle, yaptığım röportajlara ve IDHRV-ARMIL belgeleme ekiplerinin topladığı ve doğruladığı verilere dayanarak, Suriye'deki son gelişmelerde özel dikkat gerektiren üç önemli dönüm noktasını vurgulayacağım.

Aşağıda, meydana gelen en önemli üç katliamı ele alacağım:

7 Mart'ta, kıyı bölgelerinde çoğunluğu Alevi olan sivil halka karşı koordineli katliamlar başladı. Bu da hedefli bir dinî temizlik kampanyasının işaretiydi.

22 Haziran'da, Şam'daki Yunan Ortodoks Mar Elias Kilisesi bir intihar saldırısına uğradı. Bu saldırı, Hristiyan cemaatini sarsarken, şehir merkezlerindeki dinî azınlıkların ne kadar savunmasız olduğunu da ortaya koydu.

13 Temmuz'da, Süveyda'daki Dürzi ve Hristiyan topluluklar, insani yardıma erişimin kısıtlandığı ve zorla yerinden edilme olaylarının yaşandığı bildirilen, uzun süreli bir askerî kuşatmaya maruz kalmaya başladı.

7 Mart 2025 Alevi katliamları

7 Mart'ta Alevilere yönelik katliamlarla başlayayım. Elimizdeki veriler, katliamların yeni rejime sadık gruplar tarafından düzenlendiğini gösteriyor. Suriye'nin kıyı bölgelerinden elde edilen kanıtlar – özellikle Cebele, Lazkiye ve Baniyas'ta yapılan ayrıntılı görüşmelerden elde edilen mevcut kanıtlar, Suriye Millî Ordusu'nun (SMO) eski milisleri olan Amshat ve Hamzat ile genellikle Uygur ve Türkmen olarak tanımlanan yabancı savaşçılar tarafından gerçekleştirilen, iyi koordine edilmiş bir dizi katliama işaret etmektedir. İstihbarat bilgilerini kullanarak Alevi toplulukları hedef aldılar ve açık bir niyet ve operasyonel hassasiyetle hareket ettiler.

Bu zulümler, hükümetin sorumluluktan kaçmak için iddia ettiği gibi spontane değildi. Görgü tanıklarının ifadeleri ve bağımsız raporlar, hükümet güçlerine sadık militan grupların bu olayların başlıca kışkırtıcıları olduğunu işaret ediyor. Bazıları kilometrelerce uzunluğunda ve ağır hava savunma sistemleriyle donatılmış kamyonet konvoylarının bu bölgelere girip çıktığı gözlemlendi.

Çeşitli bölgelerden gelen bağımsız raporlar da, konvoyların her biri bir emir tarafından yönetilen ve on militan içeren sıkı bir şekilde yapılandırılmış birimler halinde organize edildiğini göstermektedir. Bu birimler içinde, her birinde iki kişi sistematik olarak sivil evlerde arama ve öldürme eylemlerini gerçekleştirmekle görevlendirilmiştir. Etkilenen mahallelerde dört farklı operasyon grubu tespit edilmiştir:

- Saldırıları önceden haber veren ve saldırıları kolaylaştıran genel güvenlik güçleri.
- Genellikle uzun saçlı ve sakallı, siyah veya kamuflaj kıyafetleri giyen maskeli erkeklerden oluşan arama ekipleri. Bu ekipler, evlerde zorla arama yapıp silah ve elektronik cihazlar gibi eşyaları ve altın, mücevher ve para gibi değerli eşyaları talep ettiler.
- Evin erkeklerini öldürmekle görevli infaz mangaları. Aleviler olarak tanımlandıktan sonra evlerinden zorla çıkarıldılar ve ailelerinin gözleri önünde ya sokakta ya da çatılarda, halka açık bir şekilde infaz edildiler.
- Mağazaları ve evleri soyup, taşınabilir malları alıp, taşınmaz malları tahrip eden yağma ve kundaklama ekipleri. Bu gruplara genellikle kadınlar ve çocuklar da dâhildi ve bunların çoğu Aralık 2024'ten beri bölgede görülen koyu tenli kişiler olarak tanımlandı. Katliamlardan birkaç saat sonra, çoğunluğu komşu mahallelerden ve Homas ve Hama bölgelerinden gelen Bedevilerden oluşan son bir yağma dalgası geldi ve yıkımı daha da kötüleştirdi.

Hükümeti destekleyen ve militan gruplarla iş birliği yapan Beyaz Miğferler, katliamların hemen ardından en çok etkilenen mahallelerde kanıtları ortadan kaldırdı. Mahalleler arasında taktiksel farklılıklar olsa da, operasyonel plan tutarlı kaldı. Hırsızlık, cinayet ve yağma için belirleyici olan merkezî bir soru vardı: Alevi misin, Sünni misin? Tüm aileler bu tek soruyla karşılandı. Bu arada, faillerin bağlamdan bağımsız olarak tekrar tekrar tekrarladıkları standart bir anlatı öne çıktı: kardeşlerinin Aleviler tarafından öldürüldüğü ve yaklaşık on dört yıldır sürgün edildikleri. En dikkat çekici örüntülerden biri coğrafi niteliktedir: Tüm birimler İdlib'den gelmiş ve oraya geri dönmüştür, bu da merkezî bir koordinasyon ve lojistik planlama olduğunu göstermektedir.

22 Haziran'da Mar Elias Kilisesi'nde Hristiyanları din değiştirmeye zorlamak amacıyla gerçekleştirilen katliam

22 Haziran'da Şam'daki Yunan Ortodoks Mar Elias Kilisesi'ne yapılan saldırı, uygulaması bakımından benzersiz olsa da, belirgin bir hedefli sindirme modelini takip ediyor. Saldırıdan haftalar önce, kilisenin hemen önüne kontrol noktaları kurulmuştu. Ayrıca, hoparlörlü araçlar kullanılarak Şam'ın Dweilaa semtindeki Hristiyan cemaatlere İslam'a geçmeleri için halka açık çağrılar yapıldı. Bu yayınlar her gün yapıldı ve kışkırtıcı niteliklerine rağmen, yerel Hristiyan cemaat çatışmaları önlemek için sessizce katlandı.

Ancak durum, bir cenaze töreninde, yas tutanların saygıdan dolayı yayınların durdurulmasını istemeleriyle tırmandı. Bu etkileşim, hoparlörü kullanan bir kişiyle tartışmaya yol açtı. Genel güvenlik güçlerine resmî bir şikayette bulunuldu ve bu da kişinin kısa süreli gözaltına alınmasına neden oldu. Ancak kısa süre sonra serbest bırakıldı ve ardından Yunan Ortodoks Hristiyan cemaatini taciz ve sindirme suçlayan bir video yaydı.

Gerginliğin artmasına ve kilisenin hemen önünde güvenlik güçlerinin bulunmasına rağmen, yaklaşan bir saldırıya dair doğrudan bir işaret yoktu. Önleyici tedbirlerin alınmaması ve daha önce durdurulamayan provokasyonlar, kurumsal suç ortaklığı ve devletin savunmasız toplulukları koruma mekanizmalarının başarısızlığı konusunda soru işaretleri yaratıyor. Bağımsız görgü tanıklarının ifadeleriyle –ki bunlar tamamen uyumlu değildir ve henüz bağımsız olarak doğrulanmamıştır– 22 Haziran'da Mar Elias Kilisesi'ne yapılan saldırının koşulları, güvenlik denetimi ve kurumsal suç ortaklığı konusunda endişelere yol açmaktadır.

Saldırıdan önce, kilisenin çevresi üç kontrol noktasıyla kapatılmıştı. Bu da trafiği ve hareket özgürlüğünü büyük ölçüde kısıtlamıştı. Bu sıkı güvenlik önlemleri, tam teçhizatlı ve zırhlı olan failin tüm engelleri nasıl engelsiz bir şekilde geçebildiğini sorusunu akla getiriyor. Kilise arazisine girdiğinde, dışarıda akşam ayini için toplanmış olan Hristiyan cemaat üyelerine ateş açtı ve birçoğunu öldürdü. Ardından kiliseye zorla girdi ve rahibi ve diğer cemaat üyelerini hedef aldıktan sonra patlayıcı kemerini ateşlemeye çalıştı. Son bir direniş eylemi olarak, cemaatten üç adam saldırganın üzerine atladı ve onu kilisenin girişine sürüklemeyi başardı. Saldırgan burada patlayıcıyı ateşledi, bu da kilisede bulunan cemaat üyelerinin neredeyse tamamının hayatta kalmasının nedeni olabilir.

22 Haziran'da Mar Elias Kilisesi'ne düzenlenen saldırının en endişe verici yönlerinden biri –iki bağımsız kaynak tarafından da doğrulanan– saldırının hemen ardından acil durum önlemlerinin tamamen çökmesidir. Raporlara göre, patlamadan sonra yaklaşık 45 dakika boyunca kilise çevresindeki tüm telefon hatları çalışmadı, bu nedenle hayatta kalanlar yardım çağıramadı. Bu kritik dönemde tek bir ambulans bile gelmedi. Çaresizlik içindeki mağdurlar ve tanıklar, yaralıları en yakın hastaneye götürmek için yoldan geçen araçları durdurmaya çalıştı. Bir görgü tanığı, katliamdan birkaç dakika sonra bir sivil araca binerken, yolun diğer tarafında yedi genel güvenlik görevlisinin durduğunu gördüğünü bildirdi. İçlerinden biri sigara içiyor gibi görünüyordu ve saldırının büyüklüğüne rağmen, hiçbir aciliyet veya endişe belirtisi göstermiyordu.

Saldırıdan neredeyse bir saat sonra ambulans nihayet geldiğinde, tüm mağdurlar geçici araçlarla, yoldan geçen araçların yardımıyla ve halkın desteğiyle tıbbi tesislere nakledilmişti. Bu bilgi doğrulanmamış olsa da bir rapora göre ambulansın gelişi, hükümetin temizlik ekiplerinin gelişi ile aynı zamana denk gelmiştir. Genel güvenlik güçlerinin desteğiyle bu ekipler, mevcut kanıtları incelemek yerine ortadan kaldırmaya ve kilise alanını temizlemeye odaklandılar. Kamuoyunun güvenlik güçlerine yönelik algısı çelişkili ve tutarsızdır. Ancak güvenlik güçleri, saldırganın kimliğini hiçbir zaman açıklamadı.

Sıkı kontrol altındaki bir bölgede ve devlet güvenlik güçlerinin huzurunda meydana gelen bu olay, acil olarak ele alınması gereken bir konudur. Ağır silahlı bir saldırganın birkaç kontrol noktasını geçip böyle bir saldırı gerçekleştirebilmiş olması, ya güvenlik protokollerinde feci bir başarısızlığa ya da daha da endişe verici bir şekilde seçici kovuşturma ve kurumsal ihmalkârlık eğilimine işaret etmektedir. Kimse hesap vermezse, azınlıklara karşı işlenen suçlar kabul edilebilir olarak değerlendirilir. Bu nedenle, dinî azınlıklar kendilerini savunmasız ve güçsüz hissederek, bu da beklenen saldırıların döngüsünü daha da güçlendirir.

Süveyda'nın Drüze ve Hristiyan topluluklara karşı kuşatılması

Süveyda ili, Suriye'nin güneyinde Ürdün sınırında yer alır ve Dürzi topluluğunun vatanı olarak kabul edilir. Burada tahminen 24.000 Hristiyan yaşamaktadır ve tarihsel olarak Dürziler çoğunlukla nispeten istikrarlı bir şekilde bir arada yaşamışlardır. Ancak Temmuz 2025'teki son saldırılar bu kırılğan bir arada yaşama durumunu bozdu ve Hristiyan sivillere ciddi zararlar verdi, dinî ve kültürel varlıkları tahrip etti.

Temmuz ayında Süveyda'ya yapılan saldırının aylarca önceden hazırlandığı ve Dürziler ile diğer direnen azınlıkları boyun eğdirmeye yönelik daha kapsamlı bir stratejinin parçası olduğu unutulmamalıdır. 30 Nisan'dan 10 Mayıs'a kadar süren on günlük kuşatma, daha sonra olacakların bir provasına gibiydi. Kıyı bölgelerinde olduğu gibi, ana saldırı, askerî ana operasyon ve Süveyda kuşatmasından sadece birkaç gün önce, silahlı Bedeviler tarafından bir Dürzi'nin kaçırılması ve kışkırtılmasıyla başlatıldı.

Suriye geçici hükümeti ilk olarak şiddeti durdurmak için Süveyda eyaletine güvenlik güçleri gönderileceğini duyurdu. Ancak bu güçler –İçişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı’na bağlı olan– sivil halkı korumak yerine Bedevi kabilelerin ve aşırılıkçı grupların tarafına geçti. 14 Temmuz sabahı erken saatlerde, çoğunluğu Dürzi nüfustan oluşan Süveyda şehri askerler tarafından basıldı ve bu, Dürzi ve Hristiyan topluluklara yönelik mezhepçi şiddet kampanyasına yol açtı.

Yetkililer olayları rakip gruplar arasındaki çatışmalar olarak tanımlasa da, hayatta kalanların ifadeleri ve video kayıtları, saldırıların planlı olduğunu ve Dürzi sivilleri kovmak ve ortadan kaldırmak amacıyla yapıldığını gösteriyor. Suriye Savunma Bakanlığı’na bağlı güvenlik güçleri, Süveyda vilayetinin yoğun nüfuslu bölgelerinde Dürzi ve Hristiyan topluluklara karşı defalarca baskınlar düzenledi. Bu operasyonlar, şiddetli baskınlar, ağır silahların kullanılması ve zırhlı birliklerin yerleşim bölgelerinde görevlendirilmesini içeriyordu. Görgü tanıklarının ifadeleri ve coğrafi veriler, baskınların silahlı direnişin, aktif çatışmaların ve askeri varlığın olmadığı bölgeleri hedef aldığını doğrulamaktadır.

Doğrulanmış kanıtlar –hayatta kalanların ifadeleri, fotoğraflar ve saha raporları dâhil– Süveyda vilayetinde yürütülen operasyonlar sırasında güvenlik güçleri ve müttefik gruplar tarafından işlenen ihlallerin açık bir örüntüsünü ortaya koymaktadır. Siviller fiziksel şiddet, psikolojik zarar ve sömürüye maruz kalmıştır. Çoğunlukla güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen tutuklamalar, tutuklama emri, hukuki denetim veya adil yargılama olmaksızın yapılmıştır. Mağdur kişiler, çoğu dinleri veya belirli bir topluluğa mensup olmaları nedeniyle hedef alınan sivillerdi. Güvenlik güçleri ve müttefik gruplar, Süveyda eyaletinin tamamında hastaneleri ve tıp merkezlerini hedef aldı.

Bu saldırılar münferit olaylar değil, daha kapsamlı bir stratejinin parçasıydı. Görgü tanıklarının ifadeleri, bu saldırıların sivil halkın direncini zayıflatmak ve tıbbi bakıma erişimi engellemek amacıyla yapıldığını doğrulamaktadır. Birçok tıbbi tesis kuşatıldı, ateş altında tutuldu ve ekipmanları çalındı, bu da tesisleri kullanılamaz hale getirdi ve hastaları ve çalışanları büyük tehlikeye attı. Bölgedeki sağlık çalışanları, Temmuz 2025’teki kampanya sırasında en az 115 Dürzi kadın ve kız çocuğunun tecavüze uğradığını ve bunlardan 79’unun şu anda hamile olduğunu bildiriyor. Bu rakamlar, klinik kanıtlara, hayatta kalanların gizli ifadelerine ve cinsel saldırı ile uyumlu yaralanmalara dayanmaktadır. Dürzi siviller, dini kimlikleri nedeniyle hedef alınmışlardır. Sözlü tacizlere, mezhepçi tehditlere ve kutsal mekânlara yönelik saldırılara maruz kalmışlardır. Failler, inançları hakkında insanlık dışı bir dil kullanarak açık bir ayrımcılık niyeti sergilemişlerdir.

Shahba’daki Saint Philip Katolik Kilisesi’nden Peder Tony al Butrus ile yapılan ve daha sonra resmî bir yazıyla doğrulanan bir röportaja göre, koordineli saldırılar sırasında yaklaşık 70 Hristiyan evi ateşe verildi, yağmalandı veya başka şekillerde tahrip edildi. Ayrıca, tarihî ve aktif ibadethaneler de dâhil olmak üzere altı kilise hedef alınarak ateşe verildi. Bu saldırılar tesadüfî değildi, aksine dinî nedenlerle işlenen şiddet ve kültürel yok etme eğilimini yansıtıyordu. Hristiyan sivillere ve ibadethanelere yönelik hedefli saldırılar ile Dürzi topluluklara yönelik saldırılar, daha kapsamlı bir mezhep temizliği kampanyasının işaretidir.

Özetlemek gerekirse, IDHRV-ARMIL tarafından toplanan ve doğrulanan kanıtlar, katliamlardan önce şiddet eylemlerini kasıtlı olarak planlama ve kışkırtma konusunda açıkça tutarlı bir model olduğunu doğrulamaktadır. Ayrıca, toplanan veriler, milislerin, askerlerin ve güvenlik güçlerinin eylem ve manevralarının büyük ölçekli koordinasyonu olmadan mümkün olmayacak, suçlular arasında açık bir iş birliği olduğunu gösteriyor gibi görünüyor. Zırhlı araçlar, uçaklar ve insansız hava araçları, savunmasız ve kaçan sivilleri terörize etmek ve hatta öldürmek için kullanıldı.

Mevcut durum

Şu anda, Aleppo’nun Kürt mahallesinde, önemli sayıda Alevi ve Hristiyan’ın da yaşadığı bölgede, benzer saldırılar tekrarlanmaktadır. Bu vakaların yanı sıra, IDHRV-ARMIL belgeleme ekiplerinin

topladığı kanıtlar, baskı ve sömürünün yapısal modellerini açıkça ortaya koymaktadır. Bunlar şunlardır:

Nüfus azalması ve yerinden edilme

Suriye'deki Hristiyan nüfus, şiddet, zulüm ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle 2011'de 1,5 milyondan 2024'te tahmini 300.000'e dramatik bir şekilde azaldı. Halep'te Hristiyanlar bugün nüfusun %2'sinden azını oluştururken, çatışma öncesinde bu oran %12 idi.

Hukuki ve sosyal zorluklar

Hukuki konularda, Hristiyanlara miras kısıtlamaları getirilmesi ve İslam'dan Hristiyanlığa dönüşümün yasaklanması gibi sistematik ayrımcılık devam etmektedir. Aleviler, Hristiyanlar ve Yahudiler mülklerine el konulmasıyla karşı karşıyadır.

Mülksüzleştirme ve etnik temizlik

Ödenmemiş krediler ve dinî vergilendirme bahanesiyle arazi ve evler el konuldu. Lazkiye ve çevresindeki tüm mahalleler, örneğin Baniyas'taki al-Qusour mahallesi, etnik temizliğe maruz kaldı; tüm bu bölgedeki Hristiyanlar hedef alınmasa da. Hama ve Humus'ta Hristiyan topluluklar sürgün, açıkça din değiştirme çağrıları ve şiddete teşvik ile karşı karşıyalar. Hükümetin bu zulümlere ortak olduğu spekülasyon değil, belgelenmiştir.

Çevre ve kültürün tahribatı

Ormanlar ve tarım arazileri kasıtlı olarak ateşe verildi ve hükümet yangınları söndürmek için hiçbir yardımda bulunmadı. Bu ekolojik sabotaj, Suriye'deki yerli gelenekleri ortadan kaldırmayı amaçlayan kültürel ve dinî bir devrimle birlikte gerçekleşiyor. Geriye kalan; ruhani, sosyal ve birçok durumda fiziksel olarak da tahrip edilmiş bir manzara.

Sosyal teknik ve mezhepsel yeniden düzenleme

İdlib'in Suriye'nin ekonomik ve stratejik merkezî olarak yeniden düzenlenmesi –Türkiye'ye yakınlığı nedeniyle– yeni bir sosyal teknik biçimini mümkün kılmıştır. Mülkiyet devri, din vergileri ve adli dışlamalar mezhepsel hiyerarşiyi kurumsallaştırmıştır. Aleviler hukuki ehliyetten mahrum bırakılmış, eski rejimle bağlantıları nedeniyle suçlu sayılmıştır.

Cinsiyete dayalı şiddet ve sessizlik

Genellikle güvenlik operasyonları bahanesiyle kadınların kaçırılması, baskıların cinsiyete dayalı boyutunu yansıtmaktadır. Azınlıklar sessizliğe ve boyun eğmeye zorlanmaktadır; bu kadar travma yaşamış mağdurları ifade vermeye ikna etmek çok zor olduğundan, tanık ifadeleri neredeyse imkânsızdır. Kanıtlar yok edilmektedir. Konuşma girişimleri ölüm tehditleriyle gölgelenmektedir.

Usulüne uygun yargılama yok, kamu güvenliği yok

Yasal garantilerin olmaması, on binlerce asker ve silahlı grubun cezasız bir şekilde hareket etmesine olanak sağlamıştır. Emirler ve yerel savaş ağaları sınırsız güç kullanırken, sadık Sünni milisler silahlarını elinde tutmakta ve şeriatın aşırı yorumlarını uygulamaktadır. Aleviler ve Hristiyanlar silahsızlandırılmış ve bu da onları tırmanan şiddete karşı savunmasız bırakmıştır.

Yönetimin temel ilkesi olarak tekrarlanan cezasızlık ve dikkat dağıtma modelleri

Bu olaylar, dinî azınlıkların günlük yaşamlarını sürdürmek zorunda oldukları genel cezasızlık ve korku ortamını vurgulamaktadır. Suriye'deki şiddet örüntüsü, dinî ve etnik azınlıklara karşı sistematik bir kampanya olduğunu ortaya koymaktadır. Aleviler, Hristiyanlar, Dürziler ve son olarak Kürt topluluklara yönelik bu saldırılar, münferit vakalar olarak değerlendirilmemelidir. Bu saldırılar, egemen hükümet ideolojisine yakın aktörler tarafından kışkırtılmakta ve kolaylaştırılmakta, bazı durumlarda ise doğrudan devlet güçleri tarafından desteklenmektedir.

Hükümet kurumları defalarca çifte rol oynamıştır: Sadece zulmü mümkün kılmakla kalmamış, aynı zamanda hesap verebilirliği de aktif olarak engellemiştir. Kanıtlar rutin olarak imha edilmekte, görgü tanıkları sindirilerek susturulmakta ve devletin belirlediği anlatımdan sapmaları halinde bütün mahalleler yok edilme tehdidiyle karşı karşıya kalmaktadır. Birçok bölgede, artık yerel emirler hayat ve ölüm üzerinde sınırsız otoriteye sahip. Bu yetkililer denetimsiz çalışıyor ve eylemleri, kendileri de suistimallere karışan bir güvenlik aygıtı tarafından korunuyor.

Rejim tarafından kullanılan “genel güvenlik” terimi, uluslararası hukukta veya demokratik yönetim biçimlerinde anlaşıldığı şekliyle koruma ile hiçbir ilgisi yoktur. Bunun yerine, özellikle dinî azınlıklara karşı bir baskı mekanizması olarak işlev görmektedir. Bu kötüleşmenin merkezinde, hukukun üstünlüğünün çöküşü yer almaktadır.

Profesyonel eğitim almış avukatlar ve hakimler işten çıkarıldı, hapse atıldı veya sürgüne gönderildi. Onların yerine, yargı denetimi ve mağdurlar için hukuk yolları olmaksızın, şeriatı radikal bir şekilde yorumlayan aktörlerin elinde güç yoğunlaştı. Bu hukuk boşluğu, cezasızlığı mümkün kıldı ve failleri cesaretlendirdi. Korunmaya muhtaç nüfus gruplarını koruyabilecek veya saldırıyanları hesap verebilir hale getirebilecek yapıları tam da bu boşluk yok etti.

Yeni Suriye’nin imajı: Dinî azınlıklara yönelik katliamlara ilişkin El Şara’nın aşağılayıcı yorumları

Suriye’de birlik ve ayrılıkların sadece eylemlerle değil, sözlerle de nasıl ortaya çıktığını ve kendini gösterdiğini daha iyi anlamak için, yeni Suriye imajının şekillendirilmesinde kullanılan retoriği tanımak önemlidir.

8 Mart’ta, Lazkiye, Cable ve Baniyas’ta yaşanan katliamların ardından El Şara, barış içinde bir arada yaşama umudunu dile getirdi – bu çağrı, destekçileri ve savaşçıları tarafından coşkuyla karşılandı. Ancak mesajı muhtemelen kendi saflarındaki rakip gruplara yönelikti ve yakın zamanda –ve defalarca– ulusun iyileşmesi için ortadan kaldırılması gereken bir kanser tümörü veya hastalık olarak nitelendirdiği Alevilerle uzlaşma amaçlı değildi.

22 Haziran’da Şam’daki Mar Elias Kilisesi’nde yaşanan katliamda, İslam’a dönmeyi reddettikleri için öldürülen Hristiyanlar mağdur olarak gösterildi, ancak şehit olarak değil. El Şara’nın İslam anlayışına göre şehitlik, gerçek inanç uğruna ölenlere mahsustur. Bu da elbette Hristiyanları hariç tutar. İslam bunu böyle tasarladığı için Hristiyanları şehit olarak yas tutmaya gerek yoktu, ancak böyle bir jest hoş karşılanırdı ve derinden sarsılmış Yunan Ortodoks topluluğu için acil bir ihtiyaçtı. Söz verilen ulusal yas günü, muhtemelen kasıtlı olarak, hiç gerçekleşmedi: El Şara, birçok devlet adamının sembolik bir iyileşme, ilgi ve şefkat göstergesi olarak yapacağı gibi, ne kamuoyuna taziyelerini ilettiler ne de mağdurları ve ailelerini ya da saldırının gerçekleştiği yeri ziyaret etti.

Süveyda vilayetindeki saldırıların ardından El Şara, emirlere uymayanların hesap vereceğini açıkladı. Ancak hangi emirlerden bahsettiğini ve bunun ne gibi sonuçları olacağını hiç belirtmedi. Operasyonların gerçek amacı, kasıtsız açıklamalarla ortaya çıktı. Bu arada, görgü tanıklarının doğruladığı üzere, militan gruplar orduya entegre edildi. Tek değişiklik, üniformaları ve daha sıkı bir koordinasyondur; eylemleri, daha önce kıyı bölgelerinde işlenen aynı zulmü yansıtıyordu.

Gerçeği olabildiğince doğru bir şekilde aktardığım bu durumu anlamak için, El Şara’nın sözlerine inanıp, bunun tam tersi olan en alaycı durumu hayal edin. Bugün burada sunulan tüm kanıtlar, Suriye’nin dış dünyaya sunduğu yeni imajın tasarımında ve sunumunda aldatmacanın merkezde olduğunu gösteriyor. Geçmişin şimdiki zamanla, şimdiki zamanın da geçmişle ölçülemeyeceğini iddia ederek stratejik olarak sorumluluğu başka yöne çeken hükümet sistemi, El Kaide’nin siyasi dünya sahnesindeki temel ilkesini uyguluyor.

Bu nedenle, bu zulümlerin mağdurları ve hayatta kalanları, uluslararası toplumu boş sözlerin ötesine bakmaya ve gerçekleri dikkatli ve titiz bir şekilde incelemeye çağırıyor. Gerçeğin ve adaletin ortaya çıkması, yanıltıcı sunumların gerçek yüzünün ortaya çıkarılmasıyla mümkün olacaktır.

Sonuç veya ileriye dönük bir yol

Suriye’de herkes için bir gelecek arzuluyorsak –ve El Colani gibi kişilerin ideolojik çerçeveleriyle tanımlanan veya sınırlanan bir Suriye değil– bugünü değerlendirdiğimiz kategorileri titizlikle sorgulamalıyız. Mevcut çerçeve koşulları ve analitik bakış açıları, dışlayıcı anlatıları yeniden üretme tehlikesi taşıyor. Daha kapsayıcı ve daha doğru bir anlayış, söylemimizde yer alan varsayımları yeniden düşünmemizi gerektiriyor.

IDHRV-ARMIL; katliamlar, kaçırılmalar ve sistematik yok edilişle hayatları mahvolan ve tehdit altında olan Alevi, Hristiyan ve Dürzi erkek, kadın ve çocuklardan oluşan mağdurların tarafında yer almaktadır. Bu nedenle Avrupa Parlamentosu’nu; hayatta kalanların sesini güçlendirerek, elindeki tüm diplomatik araçları ve yasal önlemleri kullanarak ve uluslararası hukukta tanımlandığı şekliyle geçiş dönemi adaleti için kapsayıcı anayasa süreçleri üzerinde ısrar ederek, şimdi kararlı ve kararlı bir şekilde harekete geçmeye çağırıyoruz.

İnsanlık ve haysiyet meselesi, gelecekteki bir uzlaşmaya ertelenmemelidir. Bu meseleye şimdi cevap verilmelidir – hesap verebilirlik, koruma ve uluslararası dayanışma ile. Suriye’nin Esad döneminden çıkarabileceği en önemli ders açıktır: Tüm vatandaşlar için –azınlıklar ve çoğunluklar için– gerçek anayasal eşitlik sağlanmadan, sınırlarını koruyamaz ve kaynaklarını kontrol edemez.

İstikrarlı ve kapsayıcı bir Suriye, azınlıkların korunmasına ve barış içinde bir arada yaşamalarının sağlanmasına bağlıdır. Bu; Kürtler ve Sünni Müslümanlar için de, şu anda kendilerini güvende hissetmelerine rağmen, aynı derecede önemlidir. Herhangi bir güç dengesizliği şu anda avantajlı görünebilir, ancak agresif bölgesel gündemleri olan dış güçlerin güçlenmesine yol açma tehlikesi taşır.

Eşit temsil, Suriye Anayasa Meclisi’nde hâlâ uzak bir ideal olsa da demokratik hukukun üstünlüğü ve insan haklarına dayalı her türlü kalıcı düzen için acil bir gerekliliktir. Bir zamanlar Sünni azınlığın çoğunluğu domine ettiği Suriye’nin tarihi, çoğunluğun tek başına iktidarının ne barış ne de istikrar getiremeyeceğini göstermektedir. İç dengeleri desteklemek için AB, yerinden edilmiş Suriyelilerin geri dönüşünü stratejik bir güvenlik yatırımı olarak görmeli ve buna uygun kaynakları seferber etmelidir.

Birleşik bir Suriye mümkün mü? Belki, ve biz bunu çok umuyoruz. Ancak şu anda, konuştuğum mağdur kişiler ve hayatta kalanlar için bu çok uzak ve hayali bir ihtimal gibi görünüyor. Onlar için, mevcut rejim altında birlik, baskı, şantaj ve yok edilme anlamına geliyor. İmkânları olsaydı, ülkeyi terk ederlerdi. Onlarsız bir Suriye olurdu. Geriye kalan ise yorgunluk, travma ve artık inanamadıkları bir sistemdir. Bu, herkes için bir Suriye değildir. Silahlılar, müttefikler ve yükselenler için bir Suriye’dir.

Avrupa kurumlarının katkıda bulunabileceği alanlar:

Daha fazla katliamın ve yasal kovuşturma imkânlarının kötüleşmesinin önlenmesi ve Suriye’den yeni bir göç dalgasının engellenmesi için, Avrupa kurumlarının aşağıdakileri yapması çok önemlidir:

- Geçmişte ve günümüzde yaşanan tüm katliam ve mülksüzleştirme olaylarının bağımsız, koşulsuz ve kapsamlı bir şekilde soruşturulmasını talep etmek;

- Hayatta kalanların yönettiği belgeleme ve uluslararası hukuk mantığına uygun yasal kovuşturmayı desteklemek;
- Diplomatik tanımayı, insan haklarının - tüm Suriye toplulukları için- yeniden tesis edilmesine ve hukukun üstünlüğüne bağlı kılmak.

Ertelenen adalet, reddedilen adalettir. Ve bu tür acılara karşı sessiz kalmak, açıkça suç ortaklığıdır. Ancak mağdurların sesleri duyulduğunda adalet sağlanabilir. Sessizliğin nerede bittiğine ve adaletin nerede başladığına siz karar verirsiniz.

Dr. Jens Kreinath
Direktör | IDHRV-ARMIL
Web: www.idhrv.org
İletişim: jens.kreinath@idhrv.org

Levant'taki Dini Azınlıklara Karşı İnsan Hakları İhlallerini Belgeleme Enstitüsü (IDHRV-ARMIL);
26 U.S.C., Internal Revenue Code kanununun § 501(c)(3) maddesi uyarınca bağımsız, vergiden muaf ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. 24 Temmuz 2025 tarihinde Kansas Eyalet Sekreterliği'nde kayıt altına alınarak kurulmuştur.

Yargı yeri: Wichita U.S. Courthouse, Kansas Bölgesi Birleşik Devletler Bölge Mahkemesi, 401 N Market St, Room 204, Wichita, KS 67202, ABD +1-316-315-4200.